

L'òmi qui anèva gahar la lua

Aqueste conte qu'es tornat escrit en gascon maritime, en partint de « L'òmi qui anava cercar la lua » un Conte deus Monts e de las Arribèras (Edicions Per Noste, 1970), de J. Boisgontier et R. Darrigrand.

Qu'i avè un còp, un òmi e ua hemna, maridats dempuish pausa, que se desolavan, l'òmi sustot, de non pas avéder un eretèr.

« Hemna, çò disèva, se'm hèis un mèinatge que t'anirèi cúlher la lua au plenh ».

Egau, que cau saber que s'i a pas nat dròlle a l'ostau, es totjorn la falta de la hemna...

« La lua ? çò disèva la hemna, que vòs que hèci de la lua ?

— Que ne'n harés ? Mes la lua qu'ajuda a tot : se vòs bròis mèinats, bèths caulets e bonas mongetas, que't cau la lua au plenh...

E mei, quan l'aurés, te la puirés logar aus que la vulhin e te harés sòus a fanègas per te tirar de la misèria...

— A la gràcia de Diu ! » s'ajustèt la hemna, pr'amor qu'un òmi, quan s'a quauquarren dens lo cap, s'ic pòt pas tirar atau... E puish, la lua qu'èra tament hauta ensús...

Egau, alentorn de Nadau, qu'arribèt un bèth dròlle que piulava suu capsèir... Pensatz se lo pair se sentiva urós. Mes quan la hemna se tornèt luvar, un bèth dessèr, que li dishot :

« Hemna, çò de prometut que diu estar tenut, aneit la lua qu'es au plenh, te la vau anar cúlher.

— Qu'ès pèc ! çò responot la hemna, la luna qu'es a tots e non pas d'un sol òmi ! »

Mes los òmis, quan s'an quauquarren dens lo cap, s'ic pòt pas tirar atau... e partit.

Atau passèren los jorns, los mes, las annadas, e l'òmi ne tornava pas !

Lo dròlle qu'èra vadut gran. Un vèspe en tornar de l'escòla, s'anot de cap a sa mair e li dishot :

« Tots los amics qu'an un papà e jo, on es lo mon pair ? » Per tota responsa, la mair se metut a plorar, mes las lagremas ne son pas ua responsa pr'un mèinatge e l'endoman, lo petit que tornèt demandar. Un còp de mei la mair se metut a plorar shets gausar arren díser e lo dròlle, de mei en mei inquièt que s'i tornèt enquèra e enquèra. Tant qu'a la fin la mair ne s'i podot pas mei téner e li condèt tot :

« Un jorn que tornarà, quauque matin, a punta d'auba, lo veiràs arribar suu camin... »

Dempuish, tot matin, de la fernèsta de l'escòla, lo gojat qu'espiava suu camin... mes lo pair pas jamei ne tornèt.

Atau passèren los jorns, los mes e las annadas...

Lo dròlle qu'èra dejà un gojatòt quan s'anot de cap a sa mair per li díser :

«Que vui anar cercar lo pair, e se n'a pas enqüèra gahat la lua, que sui jo qui la gaharèi e que la tornarèi percé ne siim pas mei dens la misèria... »

La mair que plorèt, mes los òmis, medís los petits, quan s'an quauquarren dens lo cap n'es pòt pas tirar atau... E lo dròlle que partit.

Atau caminava de cap a on se luva la lua, de cap a las montanhas, alà, mei lunh que la lana. Que caminèt tant e tant qu'a la fin deu vèspe, se trobèt davant ua tuta on pensèt se pausar un chic pr'amor que se sentiva hòrt estadit. Mes un vielh, que devè estar hòrt vielh, li barrèt l'entrada :

«On vas atau, gojat, solet dens la montanha ?

— Qu'èi prometut a la mair d'anar cercar la lua au plenh.

— Mes la lua qu'es de Diu e non pas d'un sol òmi.

— Egau, lo pair qu'èra un bon crestian, qu'èra partit per la gahar, que l'avè prometut a la mair percé siim pas mei dens la misèria... »

Com lo dròlle s'enclerava, lo vielh que comprenot que ne podè pas mei entèner las paraulas.

Que gahèt lo gojat per la man e lo hasot entrar dens la tuta.

Ací, qu'avot de clucar los uelhs de tant que mila arrais l'enlusernavan.

« Òmi vielh, dishot lo dròlle, es tu, que t'as gahat la lua au plenh ! »

Lo vielh ne responot pas arren, prenot lo mainat per la man e lo mièt au hons de la tuta : se vedè mila miralhs que rebatavan un sol arrai de lua.

« Vèis petit, tot çò que tenes pas dens la man, n'es pas sonque hum.

Torna-te a l'ostau e si vòs vàder ric, trabalha. »

E lo dròlle que s'en tornèt a l'ostau, trabalhèt per tant de se tirar de la misèria.

E cric e crac mon conte es acabat...

E lo pair? Un ser de plea lua, qu'espiaratz au mitan deu lugran e lo veiratz : l'òmi que cor a hutas après ua lua que pas jamei gaharà... jamei.